

Tilstand og udvikling i søer og vandløb i Viborg kommune

Tilstand og udvikling i søer og vandløb i Viborg kommune

Hvordan går det med at få "*god økologisk tilstand*" i søer og vandløb i Viborg kommune?

Både i Viborg Kommune og på landsplan går det langsomt med at nå målsætningen for vandløb og (især for) søer.

Og arbejdet bliver ikke færdigt inden 2027 hvor 3. vandplanperiode udløber.

Overordnede rammer

EU's vandrammedirektiv (vedtaget år 2000) fastlægger rammerne for beskyttelsen af vandløb og søer, kystvande, grundvand mm. i alle EU-lande.

Direktivet fastsætter miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet.

EU's vandrammedirektiv er udmøntet i den danske lovgivning i Lov om vandplanlægning.

Staten er vandplanmyndighed og udarbejder vandområdeplaner samt fastsætter mål og indsatser for søer, vandløb mv. Og staten undersøger (overvåger) løbende vandområdernes tilstand.

Kommunerne udmønter dele af vandområdernes indsatsprogram, herunder indsatser i forhold til vandløb og søer. Der gennemføres forundersøgelser og realiseringsprojekter efter statens anvisninger (virkemidler mv.).

Statslig finansiering via tilskudsordning. Kun udpegede indsatser kan opnå tilskud.

Vandområdeplaner

Vandområdeplanerne skal revideres og ajourføres hvert sjette år, og der er fastlagt tre planperioder:

2009 – 2015 (VP1 - første vandplanperiode)

2015 – 2021 (VP2 - anden vandplanperiode)

2021 – 2027 (VP3 - tredje vandplanperiode)

Økologisk tilstand i søer og vandløb vurderes ud fra en række kvalitetselementer, som er målbare indikatorer for miljøkvalitet.

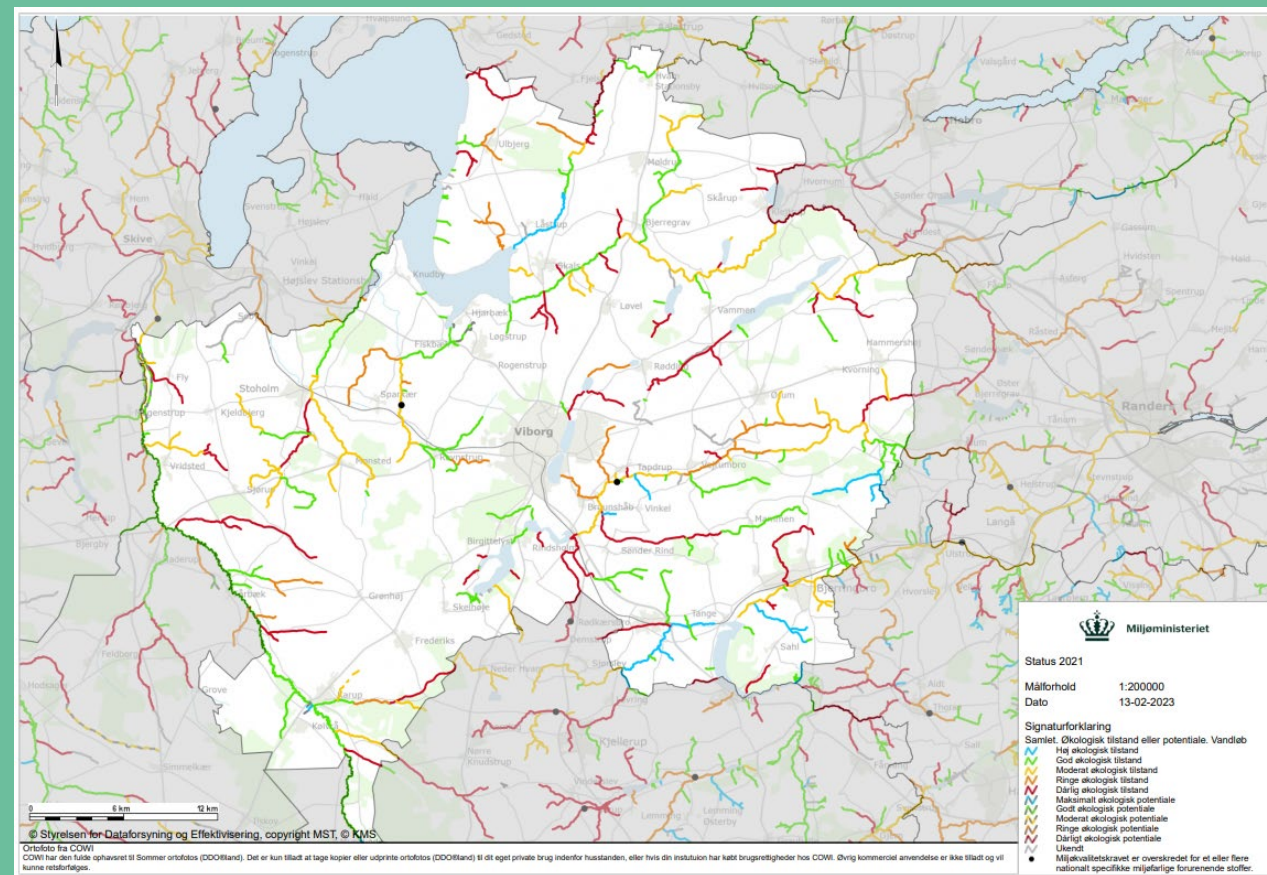
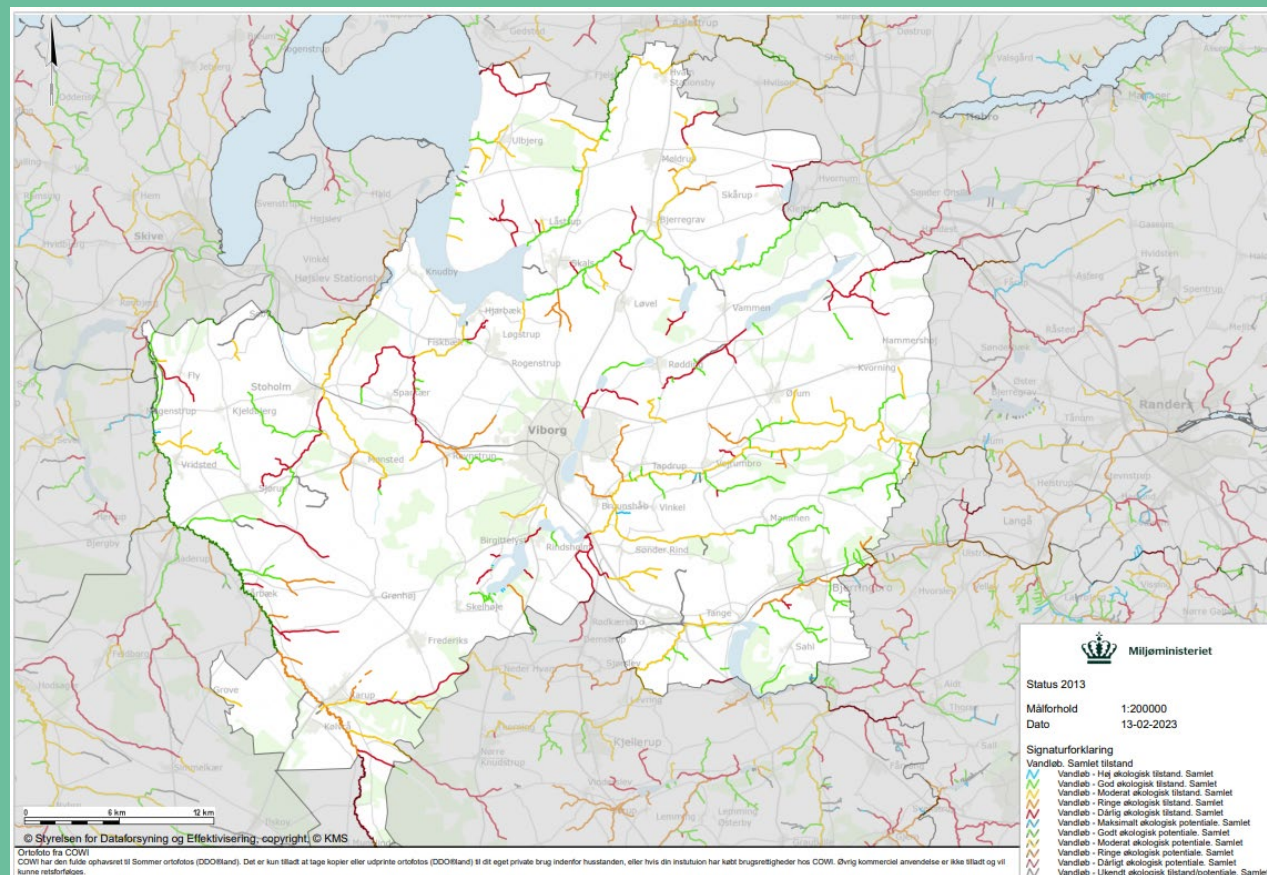
God økologisk tilstand – udtryk for mindre afvigelse fra uberørte forhold på grund af menneskelig aktivitet.

Udgangspunktet er at miljømålene skal være opfyldt senest i 2027. Det kommer ikke til at ske.

Og staten + EU skal derfor tage stilling til det videre forløb. Mere ved vi pt. ikke i kommunerne.

Hvordan ser det så ud?

Tilstand vandløb 2013 og 2021 ud fra MST's overvågningsdata

Status 2021 for vandløb i Viborg Kommune:

180 vandområder

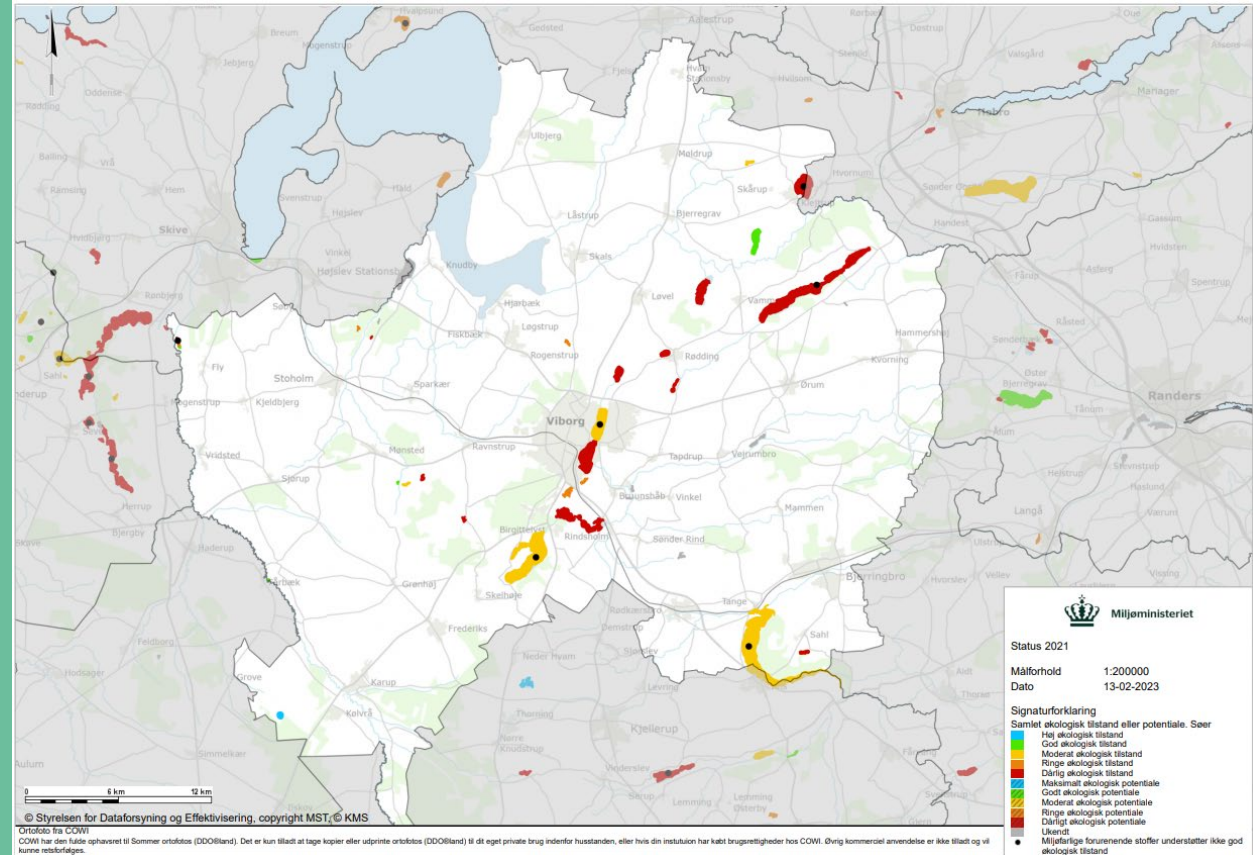
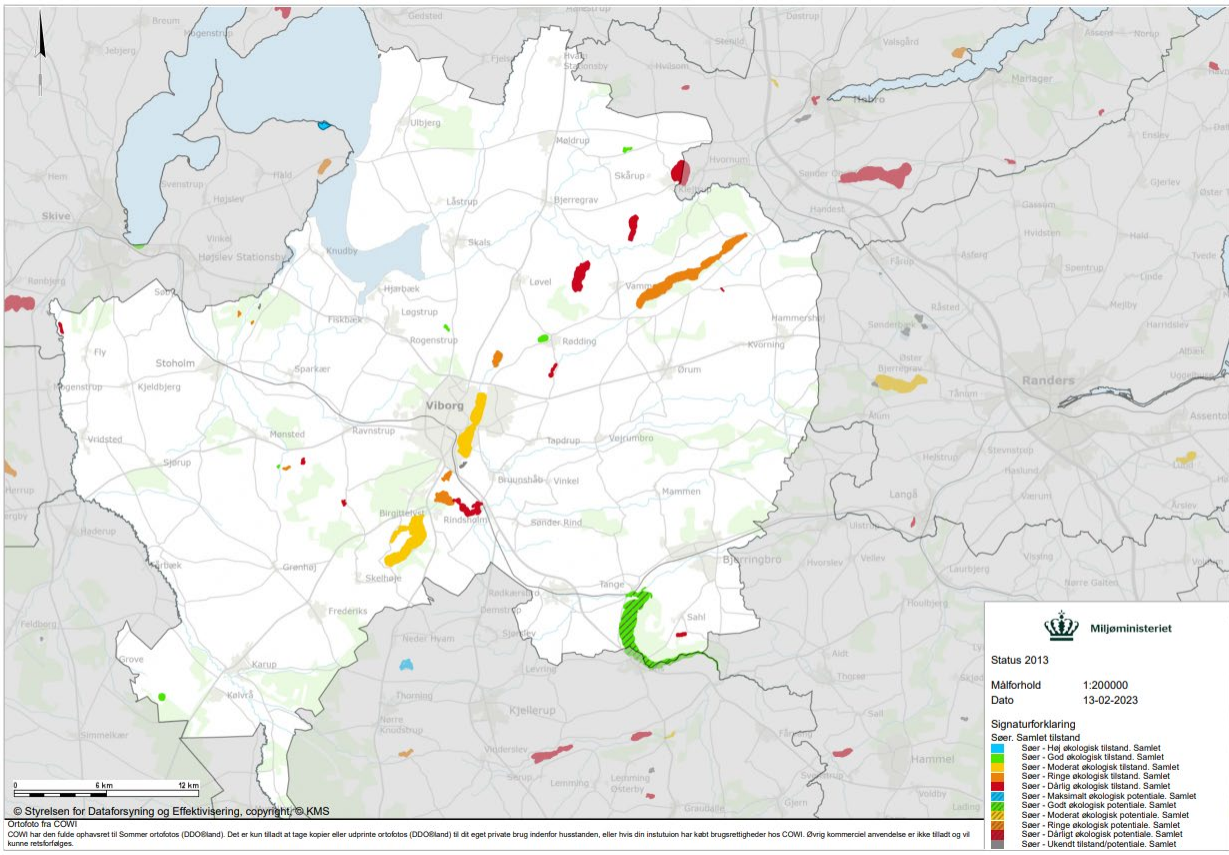
Ukendt tilstand: 7 %

Miljømål opfyldt: 45 %

Miljømål ikke opfyldt: 48 %

VIBORG
KOMMUNE

Tilstand søer 2013 og 2021 ud fra MST's overvågningsdata

Status 2021 for søer i Viborg Kommune:

- 36 søer
- Ukendt tilstand: 22 %
- Miljømål opfyldt: 14 %
- Miljømål ikke opfyldt: 64 %

Ikke egnet at lave statistik på udvikling i målopfyldelse pga. ændringer i kriterier og data

Overordnet udviklingstendens for Viborg Kommune er lidt fremgang for vandløbene og status quo for søerne

Status for målopfyldelse er lidt bedre for vandløb og lidt dårligere for søer sammenlignet med tallene for hele Danmark

Skema fra basisanalysen fra 2014

Vandløb:

Tilstands- vurdering	Biologisk kvalitets- element	Anvendt på km vandløb / procent		Foreløbig miljømål opfyldt		Foreløbig miljømål ej opfyldt	
		Km vandløb	% af alle	Km vandløb	% af målsatte	Km vandløb	% af målsatte
Vandløb	DVFI	16.300 Km	86 %	9.200 Km	56 %	7.100 Km	44 %
	Fisk	8.000 Km	42 %	1.900 Km	24 %	6.100 Km	76 %
	Makrofytter	2.900 Km	15 %	1.000 Km	34 %	1.900 Km	66 %
	Samlet	16.700 Km	88 %	5.200 Km	31 %	11.500 Km	69 %
	Ukendt	2.200 Km	12 %				

Status 2021 for vandløb i Viborg Kommune:

180 vandområder

Ukendt tilstand: 7 %

Miljømål opfyldt: 45 %

Miljømål ikke opfyldt: 48 %

Skema fra udkast til vandområdeplan 2021

TABEL 5.2 Vurdering af vandløbsvandområders tilstand i forhold til miljømål for hele Danmark (der er anvendt afrundede værdier).

Nationalt (Ca. 18.500 km målsatte vandløb i alt)	Anvendt på strækning og i andel af vand- løbsvandområder		Miljømål opfyldt			Miljømål ikke opfyldt			Opfyldelse af miljømål ukendt	
	Kvali- tetssele- ment anvendt på km vandløb	Kvali- tets- ele- ment an- vendt på % af mål- satte vand- løb	Km vandløb hvor miljømål er op- fyldt	% til- stands- vurde- rede vandløb hvor miljømål er op- fyldt	% mål- satte vandløb hvor miljø- mål er op- fyldt	Km vand- løb hvor miljømål ikke er opfyldt	% tilstands- vurderede vandløb hvor miljø- mål ikke er opfyldt	% mål- satte vandløb hvor miljømål ikke er opfyldt	Km vandløb hvor mål- opfyldelse er ukendt	% mål- satte vandløb hvor målopfyl- delse er ukendt
Økologisk tilstand										
<i>Biologiske</i>										
Smådyr (bentiske in- vertebrater)	17.010	92	10.470	62	57	6.540	38	35	1.480	8
Fisk	10.520	57	3.030	29	16	7.490	71	41	7.970	43
Vandløbs- planter (makrofyter)	4.180	23	2.130	51	12	2.050	49	11	14.310	77
Alger (fyto- benthos)	2.860	15	2.060	72	11	800	28	4	15.630	85
<i>Fysisk-kemi- ske</i>										
Nationalt specifikke stoffer	1.010	5	180	18	1	830	82	4	17.480	95
Økologisk tilstand samlet (ekskl. natio- nalt speci- fikke stoffer)	17.210 (17.210)	93 (93)	5.110 (5.250)	30 (31)	28 (28)	12.100 (11.960)	70 (69)	65 (65)	1.280 (1.280)	7 (7)
Kemisk til- stand										
Prioriterede stoffer	1.030	6	220	22	1	810	78	4	17.460	95

Søer:

Tilstands-vurdering	Biologisk kvalitetselement	Anvendt i antal søer / procent		Foreløbig miljømål opfyldt		Foreløbig miljømål ej opfyldt	
		Antal søer	% af alle	Antal søer	% af målsatte	Antal søer	% af målsatte
Søer	Klorofyl a	628	73 %	257	41 %	371	59 %
	Fytoplankton	84	10 %	17	20 %	67	80 %
	Makrofytter	334	39 %	120	35 %	214	65 %
	Fytobenthos	-	-	-	-	-	-
	Fisk	145	17 %	36	25 %	109	75 %
	Samlet	646	75 %	189	29 %	457	71 %
	Ukendt	210	25 %				

Status 2021 for søer i Viborg Kommune

36 søer

Ukendt tilstand: 22 %

Miljømål opfyldt: 14 %

Miljømål ikke opfyldt: 64 %

TABEL 5.8. Vurdering af søernes tilstand i hele landet i forhold til miljømål. "% af søer omfattet af vandområdeplanen" angiver hvor mange % af søerne, der er omfattet af vandplanlægningen for hele landet i planperioden 2021-2027. "% af tilstandsvurderede søer" angiver % delen af søerne omfattet af tilstandsvurderingen for hele landet.

Hele DK										
Kvalitetselementer	Anvendt i antal og andel af søer		Miljømål opfyldt			Miljømål ikke opfyldt			Miljømål ukendt	
	Antal søer	% af søer omfattet af Vandområdeplanen	Antal søer	% af tilstandsvurderede søer	% af søer omfattet af vandområdeplanen	Antal søer	% af tilstandsvurderede søer	% af søer omfattet af vandområdeplanen	Antal søer	% af søer omfattet af vandområdeplanen
Økologisk tilstand										
<i>Biologiske</i>										
Klorofyl a	597	61	255	43	26	342	57	35	195	20
Fytoplankton	194	20	50	26	5	144	74	15	792	80
Makrofyter	445	45	253	57	26	192	43	19	398	40
Anden akvatiske flora	143	15	67	47	7	76	53	8	843	85
Fisk	233	24	73	31	7	160	69	16	753	76
Bundfauna	42	4	9	21	1	33	79	3	944	96
<i>Fysisk-kemiske</i>										
Fosfor og kvælstof	766	78	396	52	40	370	48	38	220	22
Sigtedybde	660	67	355	54	36	305	46	31	326	33
Ilt	786	80	778	99	79	8	1	1	200	20
Nationalt specifikke stoffer	173	18	9	5	1	164	95	17	813	82
Økologisk tilstand samlet (ekskl. nationalt specifikke stoffer) ¹⁾	797	81	194	24	20	603	76	61	189	19
	(797)	(81)	(218)	(27)	(22)	(579)	(73)	(59)	(189)	(19)
Ukendt	189	19								
Kemisk tilstand										
Prioriterede stoffer	294	30	92	31	9	202	68	20	692	70

Udfordringer og årsager

Viborg Kommune har forundersøgt alle udpegede indsatser i søer og vandløb. Og gennemført en lang række vandløbsprojekter. Administrativt tungt set-up (forbedres løbende).

Mangel på omkostningseffektive virkemidler (især for søer).

Økonomi og fokus på omkostningseffektivitet – statens afsatte midler er ikke tilstrækkelige til at omfatte alle indsatser.

Indfasning af kvalitetselementer - overvågningsdata mangler i mange tilfælde.

Begrænset omfang af målrettede effektundersøgelser.

Biologiske træghed - det tager tid (ofte flere år) fra en indsats er gennemført til det kan aflæses på tilstanden.

Andre presfaktorer end forbedring af fysiske forhold (vandløb).

Udfordringer er påpeget i de høringssvar til VP3 som Viborg Kommune bidrog til (Limfjordsråd + Gudenåkomite).

